

Vammaisten lasten aamu- ja iltapäivätoiminnan yhdenmukaistaminen

Vammaisneuvosto 04.03.2026 § 14

ÖVPH/1402/05.07.00/2026

Valmistelija Sjöström Pia-Maria

Lisätietoja: puhelinnumero: 06 218 1111 (vaihe), etunimi.sukunimi@ovph.fi

Aamu- ja iltapäivätoiminta vammaisille lapsille järjestetään hyvinvointialueen kunnissa jatkossakin eri tavoin. Osa kunnista järjestää toimintaa erityisryhmille osana tavanomaista toimintaa, osa järjestää toimintaa mutta laskuttaa lisäkustannukset hyvinvointialueelta, ja joissakin kunnissa vastuu toiminnan järjestämisestä on kokonaan hyvinvointialueella, ainakin niiden lasten osalta, jotka käyvät vuosiluokkia 3 ja sitä ylempiä.

Aikaisemman erityishuoltolainsäädännön mukaisesti useimmille lapsille, joilla on kehitysvamma, myönnettiin aamu- ja iltapäivähoito erityishuoltona ja vastuu palvelun järjestämisestä oli hyvinvointialueella, vaikka lapset monissa tapauksissa osallistuivat kuntien tavanomaiseen toimintaan. Uuden vammaispalvelulain tultua voimaan 1.1.2025 erityishuoltopäätöksiin perustuva menettely on poistunut. Ensisijaisesti tulee antaa tavanomainen palvelu, josta tässä tapauksessa vastaa kunta, ja yhdenvertaisuuslain mukaisesti on toteutettava kohtuulliset mukautukset niin, että mahdollisimman moni voi osallistua.

Kunnalle on vapaaehtoista järjestää aamu- ja iltapäivätoimintaa vuosiluokkien 1–2 oppilaille sekä vuosiluokkien 3–9 oppilaille, joilla on tarve oppilaskohtaisiin tukitoimiin tai joilla on vamma, sairaus tai rajoittunut toimintakyky, joka vaikuttaa oppimiskykyyn (perusopetuslain 20 c ja 20 i §§:n mukaisesti). Kunta voi itse päättää, missä laajuudessa se järjestää aamu- ja iltapäivätoimintaa esimerkiksi rajoittamalla toimintaan osallistuvien lasten määrää. Kuntaliitto on täsmentänyt, että jos kunta järjestää toimintaa vuosiluokkien 1–2 lapsille, sen on järjestettävä toimintaa myös vanhemmille lapsille edellä mainittujen tarpeiden perusteella. Kaikki hyvinvointialueen kunnat järjestävät aamu- ja iltapäivätoimintaa.

Mikäli kohtuulliset mukautukset eivät ole riittäviä, jotta lapsi voisi osallistua toimintaan, hyvinvointialueen vammaispalvelut voivat myöntää yksilöllisiä tukitoimia, joiden avulla lapsi voi osallistua ryhmään. Jos lapsi on niin vaikeavammainen, ettei hän lainkaan pysty osallistumaan ryhmätoimintaan, hyvinvointialue voi myöntää lyhytaikaista hoitoa ennen koulua ja koulun jälkeen. Kyseessä ei tällöin ole aamu- ja iltapäivätoiminta tai kuntoutus, vaan sosiaalipalvelu, joka myönnetään yksilöllisten tarpeiden perusteella, ensisijaisesti perheen arjen käytännön järjestämisen tueksi. Palvelun tuottajan tulee olla rekisteröitynyt sosiaalihuollon palveluntuottajaksi.

Jatkossa aamu- ja iltapäivätoiminta / -hoito voidaan järjestää seuraavilla tavoilla:

- Vuosiluokkien 1–2 oppilas osallistuu aamu- ja iltapäivätoimintaan ilman erityisjärjestelyjä. Normaali aamu- ja iltapäivätoiminnan maksu.
- Lapsi, jolla on tarve koko peruskoulun ajan, osallistuu aamu- ja iltapäivätoimintaan kohtuullisin mukautuksin yhdenvertaisuuslain mukaisesti kunnan kustannuksella. Normaali aamu- ja iltapäivätoiminnan maksu.
- Lapsi, jolla on tarve koko peruskoulun ajan, osallistuu kunnan vastuulla olevaan aamu- ja iltapäivätoimintaan, jota täydennetään hyvinvointialueen myöntämällä palvelulla vammaispalvelulain mukaisesti. Normaali aamu- ja iltapäivätoiminnan maksu.
- Lapselle myönnetään lyhytaikaishoitoa vammaispalvelulain mukaisesti. Palvelu on maksutonta.

Mikäli kunta niin haluaa, se voi rekisteröityä palveluntuottajaksi ja järjestää hyvinvointialueen kustantamaa lyhytaikaista hoitoa. Tätä ei voida toteuttaa osana tavanomaista aamu- ja iltapäivätoimintaa.

Tällä hetkellä käydään kuntakohtaisia keskusteluja siitä, millaiseksi työnjako jatkossa muodostuu ja mitkä kunnat mahdollisesti ovat kiinnostuneita rekisteröitymään lyhytaikaisen hoidon palveluntuottajiksi. Yksi keskeinen kysymys, johon liittyy toistaiseksi melko paljon tulkinnanvaraa, on se, miten "kohtuulliset mukautukset" määritellään. Osalla lapsista on ollut pitkäaikaisia erityishuoltopäätöksiä ja mikäli tarpeet eivät muutu, ne ovat voimassa lain siirtymäajan päättymiseen saakka 31.12.2027. Muissa tapauksissa tavoitteena on, että uudet järjestelyt tulevat voimaan syyslukukaudesta 2026 alkaen. Perheiden tulee siis ensi lukuvuodesta alkaen ensisijaisesti hakea aamu- ja iltapäivätoimintaa kunnasta, mistä asianomaisia perheitä tullaan informoimaan.

Sektorijohtaja lapset, nuoret ja perheet Sjöström Pia-Maria

Ehdottaa, että vammaisneuvosto merkitsee asian tiedoksi.

Päätös:

Vammaisneuvosto keskusteli aamu- ja iltapäivätoiminnan yhdenmukaistamisesta ja totesi seuraavaa:

- on tärkeää varmistaa, että lasten matkat pysyvät kohtuullisina eikä niistä tule kohtuuttoman pitkiä
- tarvitaan selkeämpiä määritelmiä siitä, mitä "kohtuullisilla mukautuksilla" tarkoitetaan ja missä raja kulkee käytännössä
- eri tasojen välisessä vastuunjaossa on edelleen epäselvyyksiä
- aamu- ja iltapäivätoiminta voi aiheuttaa vammaisten lasten perheille merkittävän taloudellisen rasitteen, koska maksua maksetaan pidemmän aikaa kuin muissa perheissä